

5. טעימת קפילא

1. חולין צז. "רבין בר רב אבא" עד "דאמר רבא אמור רבנן" ורש"י ד"ה ליטעמיה קפילא

רבין בר רב אבא אמר: כילכית באילפס הוה, ואתו שיילוה לרבי יוחנן, ואמר להו: ליטעמיה קפילא ארמאה. אמר רבא: מריש הוה קא קשיא לי הא דתניא, קדרה שבשל בה בשר - לא יבשל בה חלב, ואם בשל - בנותן טעם, תרומה - לא יבשל בה חולין, ואם בשל - בנותן טעם, בשלמא תרומה - טעים לה כהן, אלא, בשר בחלב - מאן טעים ליה? השתא דאמר רבי יוחנן: סמכינן אקפילא ארמאה, הכא נמי - סמכינן אקפילא ארמאה

רש"י שם

ליטעמיה קפילא - נחתום עובד כוכבים ואשמועינן דמותר לסמוך עליו לפי תומו ולא יודיעוהו שצריכין לו לדבר איסור והיתר

2. בבא קמא קיד: "אמר רב אשי אין מסיח" עד "ואכתי דאורייתא לא"

אמר רב אשי: אין מסיח לפי תומו כשר אלא לעדות אשה בלבד. א"ל רבינא לרב אשי: ולא? והרי נחיל של דבורים - מסיח לפי תומו הוא! שאני נחיל של דבורים, דקנין דרבנן הוא. ודאורייתא לא? והאמר רב יהודה - אמר שמואל: מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואומר: זכורני כשאני תינוק ומורכבני על כתיפו של אבא, והוציאוני מבית הספר והפשיטוני את כתנתי והטבילוני לאכול בתרומה לערב, ורבי חנינא מסיים בה הכי: וחבירי בדילין ממני, והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות, והעלהו רבי לכהונה על פיו! בתרומה דרבנן

3. ט"ז יורה דעה צח:ב "ונ"ל דהרשב"א והרא"ש" עד "והא ראייה שקפילא מהני"

ונ"ל דהרשב"א והרא"ש ס"ל דהא דאמרינן בהגוזל דאין מסל"ת נאמן במילי דאורייתא היינו במידי דבעי עדות דוקא משא"כ באיסור והיתר שפיר מהני דבזה לא בעינן עדות גמורה אלא באם יש לנו הוכחה סגי תדע דהא ע"א נאמן באיסורין להתיר ואם כן הכי נמי מסל"ת דמזה יש לנו סברא שאין שם איסור וסגי בזה

4. ש"ך יורה דעה צח:ב "לכך נ"ל לחלק" עד סוף דבריו

לכך נ"ל לחלק דדוקא היכא דליכא למיקם עלה דמילתא הוא דאין עובד כוכבים מסל"ת נאמן באיסור תורה אבל במין בשאינו מינו כיון דאיכא למיקם עלה דמילתא להטעימו לקפילא סמכינן עליה וחלוק זה מוכח בריב"ש שם ע"ש וע' בסימן ט"ז סעיף י"א ובסימן ס"ט ס"י ובסימן קכ"ב ס"י"א ובס"ס קל"ז ובמ"ש שם

5. ערוך השלחן יורה דעה צח:כג "ורבים הקשו עליו" עד "אך גם בלא זה"

הקשו עליו דהא קי"ל דאין עכו"ם מסיח לפי תומו נאמן בדאורייתא רק בעדות אשה שמת בעלה משום תקנת עגונות ולא בדבר אחר והשתא להסוברים טעם כעיקר דאורייתא איך סומכים על מסיח לפי תומו [ש"ך וט"ז סק"ב] אמנם באמת ל"ק כלל דלבד דזה הוי כאיתחזק התירא שהרי המאכל יש לו חזקת כשרות אלא דאיתרע חזקתו במה שהאיסור נפל לתוכו וכל חזקה דאיתרע לא אבדה חזקתה עד שיתברר ההיפוך כמ"ש בסי' נ"א ע"ש

6. תוס' חולין צז. ד"ה סמכינן

סמכינן אקפילא - אף על גב דעובד כוכבים הוא כיון דקפילא הוא לא משקר שלא יפסיד אומנתו

7. תורת הבית להרשב"א ד:א (עמוד טז). "באיזה קפילא אמרו" עד "ויש אסור שצריך ששים ואחד"

באיזה קפילא אמרו בקפילא בקי בטעמים הרבה ואפילו בטעם מועט שאין רוב בני אדם מרגישים בו או אפילו סתם בני אדם. מסתברא שאפילו שאר בני אדם שאינם אומנין. ותדע לך מדאמרינן בפרק גיד הנשה אמר רבא מריש הוה קשיא

לי הא דתניא קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנותן טעם בישל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בישל בנותן טעם. ואמרינן בשלמא תרומה טעים לה כהן אלא בשר בחלב מאן טעים לה השתא דאמר ר' יוחנן [דף טז עמוד ב] סמכינן אקפילא ארמאה הכי נמי סמכינן אקפילא ארמאה. אלמא מדקאמר טעים לה כהן ולא קאמר טעים לה כהן קפילא משמע דלא בעי קפילא כלל אלא כל טעם שאינו נרגש לכל הטועמים אינו טעם ואין חוששין לו. ועוד מדאמר רבא השתא דאמור רבנן בטעמא ואמור רבנן בקפילא ואמור רבנן בששים מינו ושאינו מינו והיתירא בטעמא ומין ושאינו מינו ואיסור בקפילא. מדמחלק טעמא וקפילא לשנים שמע מינה היינו טעם נרגש לכל בני אדם ולא אמרו קפילא ארמאה אלא משום דילמא נכרי דעלמא משקר אבל קפילא לא מרע נפשיה. וכיון שכן אי קפילא הוא אפילו שואלים אותו ויודע שלענין איסור והיתר שואלין אותו סומכין עליו ולא בעינן מסיח לפי תומו דהא לא מרע נפשיה ואם מסיח לפי תומו אפילו שאר בני אדם. ויש מחמירין דלא סמכינן אלא אקפילא ובמסיח לפי תומו. ויש לחוש לדבריהם

8. ש"ך יורה דעה צח:ב "ומחותני האלוף" עד "וא"כ הדרא קושיא"

ומחותני האלוף המרום מהר"ר גרשון נר"ו הקשה ג"כ על הת"ה דהא הרא"ש וסייעתו דמצרכי קפילא ע"כ לאו טעמא משום דלא מרע חזקה דהרי הוא מסל"ת אלא הטעם הוא משום דאל"כ מנ"ל שיוודע להבחין בטעם וכן משמע בב"י וכן הוא בתה"א דף ק"ו ע"ב

9. רמ"א יורה דעה צח:א וחידושי רעק"א שם מתחילת דבריו עד "ולומר דחיישינן"

ואין נוהגים עכשיו לסמוך על עו"ג, ומשערין הכל בס') (באגור ותשובת מהר"מ פדואה סימן ע"ט ושאר אחרונים

רעק"א שם

ואין נוהגים עכשיו. לא ידעתי טעם נכון בזה ואולי י"ל דאגן חיישי' לחומרת כל השיטות והיינו דחיישי' (דלא) [דלמא] קפילא היינו דמסל"ת וקפילא מצד בקיאות וא"כ בלא מסל"ת ליכא היתר' ובמסל"ת ג"כ אין מתירי' דחיישינן דההיתר לאו משום מסל"ת דא"נ אלא בעדות אשה וההיתר דקפילא מטעם לא מרע' אומנתו ובעי' דוקא שלא יהיה מסל"ת כמ"ש הש"ך בשם מהר"ג ואולם לפ"ז באיסור דרבנן דמהני בכל מקום לפ"ת הי' לנו להתיר בקפילא מסל"ת

10. רמב"ם הל' מאכלות אסורות טו:ל

ואם היה בשר בחלב או יין נסך ויין ערלה וכלאי הכרם שנפלו לדבש, או בשר שקצים ורמשים שנתבשל עם הירק וכיוצא בהן טועם אותן העכו"ם וסומכין על פיו, אם אמר אין בו טעם או שאמר יש בו טעם ומטעם רע הוא והרי פגמו הכל מותר, והוא שלא יהיה סופו להשביח כמו שביארנו, ואם אין שם עכו"ם לטעום משערין אותו בשיעורו בששים או במאה או במאתים

11. ברכות יד. "בעי מיניה אשיאן תנא דבי ר' אמי" עד "עד כמה"

בעי מיניה אשיאן תנא דבי רבי אמי מרבי אמי: השרוי בתענית מהו שיטעום? אכילה ושתיה קביל עליה - והא ליכא, או דילמא הנאה קביל עליה - והא איכא? אמר ליה: טועם ואין בכך כלום. תניא נמי הכי: מטעמת אינה טעונה ברכה, והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום

12. ט"ז יורה דעה צח:ב מתחילת דבריו עד "והך יטעמנו"

יטעמנו עובד כוכבים. - כתב בדרישה מדאסר בישראל למטעם בו יש ללמוד שפעמים שקונין בשר מן הקצב ואין ידוע אם מלוח הוא אם לא אסור לטעום בלשונו עד כאן לשונו והוא תמוה מאד דהא בסי' מ"ב גבי מרה כ' בהדיא דטועמו בלשונו וע"כ נראה דבטעימ' בלשון אין בו חשש איסור במקום ספק ומשום הכי הזכיר בפירוש גבי מרה שיטעום בלשון כמ"ש שם ב"י בשם מרדכי וה"נ מותר אם נקי שם מדם ושאיני הכא דהיה צריך לטעום ע"י אכילה ממש כדי להרגיש אם יש שם טעם וע"כ צריך שיטעמנו עובד כוכבים וגבי תענית בא"ח סי' תקס"ז מבואר פשוט בזה דאין איסור בטעימה בלשון לחוד דלא הזכיר שם אלא לענין טעימה ליקח לתוך פיו ובזה יש חילוק בין תענית לשאר איסורים